

2027 m. biudžetas turėtų virsti raktu į konkurencingą ir efektyvią valstybę

Vienas svarbiausių Seimo 2026 m. rudens sesijos darbų – 2027–2029 m. biudžeto priėmimas. Tinkamas prioritetinių valstybės sričių finansavimas gali būti užtikrintas perskirstant lėšas iš mažiau aktualių sričių, peržiūrint valstybės funkcijas ir išnaudojant valstybės turto realizavimo potencialą.

Didinti strateginių sričių finansavimą įgalina valstybei priklausančio turto realizavimas

Žemės, pastatų, įmonių ir kito turto formos pakeitimas į likvidžias lėšas leistų sumažinti skolinimosi poreikį, ir reikšmingai prisidėtų prie valstybės finansų tvarumo. Kryptingas perteklinio turto pardavimas kartu leistų užtikrinti efektyvesnį jo panaudojimą ir suaktyvintų konkurenciją rinkoje. Valstybės ataskaitose nurodyta turto vertė – **90,87 mlrd. eurų**¹. Pradėjusį laipsnišką šio turto pardavimą, gautas pajamas valstybė galėtų nuosekliai nukreipti prioritetinių sričių finansavimui ir skolos mažinimui.

Per 2026 m. I pusm. iš turto realizavimo valstybė gavo 102,6 mln. eurų, iš kurių 50,4 mln. eurų sudarė **žemės** realizavimo pajamos². Šio šaltinio potencialas didžiulis, kadangi valstybė turi laisvos valstybinės žemės ir sklypų, kurių vertė siekia 28,5 mlrd. eurų. Nors valstybės nuosavybėje beveik trečdalis Lietuvos teritorijos – apie 2,1 mln. hektarų, net 581 tūkst. ha (26 proc.) valstybinės žemės 2025 m. buvo neįregistruota, tad ir negalėjo būti įveikinta – parduodama ar nuomojama³. Būtent investicijoms paruoštų žemės sklypų trūkumas yra viena pagrindinių kliūčių Lietuvos ekonomikos plėtrai.

Valstybės kontrolė skelbia, kad valstybė turi 25,7 tūkst. **nekilnojamo turto (NT) objektų**, o jų išlaikymas kainuoja bent 300 mln. eurų per metus⁴. 2023 m. pabaigoje valstybei priklausė 9,14

¹ Lietuvos Respublikos valstybės kontrolė. 2025 metų nacionalinio ataskaitų rinkinio finansinio audito rezultatai. Finansinis auditas, 2026 m. birželio 5 d.

<https://www.valstybeskontrolė.lt/LT/Product/24398/2025-m-nacionalinis-ataskaitu-rinkinys>.

² Lietuvos Respublikos finansų ministerija. 2026 m. valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų konsoliduotos visumos pajamų surinkimo duomenys: 2026 m. sausio–birželio mėn. 2026. [PDF](#)

³ Nacionalinė žemės tarnyba prie Aplinkos ministerijos. "Daugėja naudą nešančios valstybinės žemės." 2025 m. sausio 29 d. [NŽT straipsnis](#)

⁴ Lietuvos Respublikos valstybės kontrolė. VĮ Turto banko veikla teikiant valstybės nekilnojamojo turto valdymo ir priežiūros paslaugas. Veiklos audito ataskaita, 2025 m. balandžio 25 d. [Valstybės kontrolės ataskaita](#)

mln. m² nekilnojamojo turto, kurį valdė 419 institucijų ir įstaigų. 63 proc. administracinių objektų viršijo nustatytą kabinetinio ploto vienam darbuotojui normatyvą.

Valstybė turėtų proaktyviai įvertinti, kiek nekilnojamojo turto jai išties reikia. Perteklinis turtas turėtų būti ne „sandėliuojamas“, o realizuojamas rinkoje. Šio turto realizavimo lėšas būtų galima panaudoti valstybės prioritetų finansavimui, o realizuoti objektai galėtų būti įveikinti ir nešty realią naudą visuomenei.

Valstybės valdomų įmonių (VVĮ) turto vertė – 15,1 mlrd. eurų⁵. Lietuvoje viešajam sektoriui priklauso virš 35 proc. visų šalyje listinguotų akcijų vertės, tai ketvirta didžiausia dalis tarp Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijai (EBPO) priklausančių šalių⁶. Pardavus bent dalį šių įmonių akcijų privatiems investuotojams, valstybė galėtų gauti reikšmingą pinigų sumą išlaikydama kontrolinį akcijų paketą.

Dalies VVĮ akcijų listingavimas rinkoje didina įmonės skaidrumą – įmonė turi už savo komercinę strategiją, investicijas ir kitus sprendimus atsiskaityti ne tik kontroliuojančiajai ministerijai, bet ir platesniam investuotojų ratui. Tai didina VVĮ atsparumą politinei įtakai ir nepotizmui, kadangi VVĮ vadovybė tampa disciplinuojama plataus investuotojų rato. Kartu dalies akcijų listingavimas leidžia užtikrinti kontrolinę akcijų dalį.

Savivaldybių valdomo turto (SVĮ) vertė – 4,3 mlrd. eurų. Dalis įmonių vykdo privačiam sektoriui būdingą veiklą. Savivaldybėms priklausančios įmonės teikia, pavyzdžiui, vaikų žaidimų kambarių nuomos, vandens pramogų ir sveikatinimo paslaugas, yra savivaldybių, kurioms priklauso kavinės, knygynai, pirtys. Dalis buvusių savivaldybių įmonių reorganizuotos į viešąsias įstaigas ir iš esmės toliau vykdo komercinę veiklą, kurią vykdyti gali privatus verslas (pavyzdžiui, kaip viešosios įstaigos veikiantys kino teatrai). Pardavusios šias įmones, savivaldybės ne tik gautų papildomų pajamų, bet ir atsikratytų joms nebūdingų funkcijų.

⁵ VšĮ Valdymo koordinavimo centras. *Lietuvos valstybės valdomų įmonių veikla 2025/2026: metinė ataskaita*. Vilnius, 2026. [PDF](#)

⁶ OECD, *Ownership and Governance of State-Owned Enterprises 2024* (Paris: OECD Publishing, 2024), <https://doi.org/10.1787/395c9956-en>.

Lentelė 1. Dalies valstybei priklausančio turto rūšių vertė

Turto rūšis	Vertė
Žemė	28,5 mlrd. eurų
Pastatai	5,8 mlrd. eurų
Valstybės ir savivaldybių valdomos įmonės	19,4 mlrd. eurų

Valstybės ataskaitose nurodyta ir daugiau valstybei priklausančio turto rūšių – pavyzdžiui, mašinų ir įrenginių, transporto priemonių, baldų ir kito ilgalaikio materialaus turto, kurio vertė matuojama šimtais milijonų eurų. Šio turto poreikis taip pat turi būti nuosekliai vertinamas, o perteklinis turtas turėtų būti realizuotas rinkoje.

Itin svarbu laikytis ilgamečio biudžeto planavimo logikos ir principų bei nedidinti deficito

2027 m. valstybės biudžetas bus jau trečiasis, planuojamas trejų metų laikotarpiui. Taip pat atskirai pirmiesiems, antriesiems ir tretiesiems metams tvirtinami valstybės biudžeto asignavimai valstybės institucijoms. Trimetis biudžeto planavimas, pirmą kartą pradėtas naudoti 2025 m. biudžetui, yra slenkantis – kiekvienais metais rodikliai ateinantiems trims metams tvirtinami iš naujo.

Planuojant 2026–2028 m. biudžetą, ženkliai nukrypta nuo 2025–2027 m. biudžeto įstatyme nustatytų rodiklių. Pavyzdžiui, Lygių galimybių kontrolieriaus tarnybai skirtas 64 proc., Seimo kontrolierių įstaigai – 19 proc. didesnis finansavimas, nei planuota anksčiau. Augo ir asignavimai ministerijoms – Vidaus reikalų ir Susisiekimo ministerijos gavo 30 proc. didesnę finansavimą, nei planuota.

Lentelė 2. 2026 metams nustatytų asignavimų didinimas

Valstybės veiklos sritys / valstybės biudžeto asignavimų valdytojai	2026 m.		Skirtumas	Proc. augimas
	2025-2027 m. biudžeto patvirtinimo įstatymas	2026-2028 m. biudžeto patvirtinimo įstatymas		
Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyba	933	1532	599	64%
Lietuvos Respublikos susisiekimo ministerija	1040640	1359780	319140	31%
Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija	151291	196767	45476	30%
Lietuvos Respublikos energetikos ministerija	729968	899857	169889	23%
Lietuvos Respublikos finansų ministerija	2054052	2495037	440985	21%
Lietuvos Respublikos akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriaus tarnyba	432	521	89	21%
Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstaiga	1819	2165	346	19%
Lietuvos Respublikos ryšių reguliavimo tarnyba	10360	12263	1903	18%
Lietuvos nacionalinis dramos teatras	6092	7131	1039	17%
Klaipėdos universitetas	20266	23497	3231	16%
IŠ VISO	23663677	27515441	3851764	16%

Tūkst. Eurų

Planuojant 2027–2029 m. biudžetą, nuo ankstesniame biudžete patvirtintų dydžių turėtų būti nukrypstama minimaliai, kitaip ilgametis biudžeto planavimas netenka prasmės, nes negali būti naudojamas finansavimo tęstinumui, lėšų panaudojimo disciplinai, efektyvumui ir optimizacijos procesams užtikrinti. Pagrįsti reikšmingus tolimesnių laikotarpių asignavimų pokyčius dera pateikiant finansavimo pokytį lėmusias priežastis, kokių rezultatų papildomu finansavimu ketinama pasiekti.

Skaitmenizacija turėtų įgalinti platesnį valstybės lėšų sutaupymą

Daugiametis biudžeto planavimas – kai nuo tolimesniais laikotarpiais suplanuotų išlaidų nėra ženkliai nukrypstama – leidžia užprogramuoti perteklinių administracinių paslaugų ir besidubliuojančių funkcijų atsisakymą. Projektuodama nuosaikesnį išlaidų didinimą 2027–2029 m., Vyriausybė turėtų imtis viešojo sektoriaus optimizavimo, taip sukurdamą finansinius šaltinius prioritetams finansuoti ir valstybės skolai mažinti.

2025 m. Lietuvos viešajame sektoriuje dirbo 372 tūkst. darbuotojų, arba 26,9 proc. visų Lietuvos darbuotojų. Iš jų 87 tūkst. – viešojo valdymo srityje, kuriose veikia įvairios viešojo administravimo ir valstybės tarnybos įstaigos⁷. Nuo 2019 m., šių darbuotojų skaičius išaugo 7208 pareigybėmis. Šių darbuotojų darbo užmokesčiui mokėti naudojamos valstybės biudžeto, finansuojamo mokesčių mokėtojų, lėšos. Valstybės duomenų agentūros duomenimis, vidutinis darbo užmokestis viešojo valdymo, gynybos ir socialinio draudimo įstaigose 2026 II ketv. siekė 2 853,1 eurų. Jei pareigybių skaičius šiemet būtų lygus 2019 m. buvusiam pareigybių skaičiui, valstybė darbo užmokesčiui galėtų sutaupyti net **246,7 mln. eurų**. Ambicingesnis pareigybių skaičiaus optimizavimas, kurį įgalina skaitmenizavimas, dar labiau padidintų potencialius sutaupymus.

Šiuo metu valstybė finansuoja 958 administracines⁸ ir 110 viešųjų paslaugų⁹. Valstybės kontrolė dar 2017 m. teikė rekomendaciją identifikuoti administracines ir viešąsias paslaugas, kurių teikimo valstybė galėtų atsisakyti¹⁰. Tam reikia atlikti viešojo administravimo subjektų veiklą reglamentuojančių teisės aktų peržiūrą, siekiant panaikinti perteklines, ribotą naudą nešančias funkcijas. Taip pat derėtų įvertinti visose valdymo srityse veikiančius specialiuosius įstatymus, kuriuose nustatyta pareiga valstybei teikti viešąsias paslaugas, dalies jų atsisakant.

Finansavimas neturėtų augti inertiškai

Valstybės institucijų strateginiuose veiklos planuose, kuriuose detalizuojamas skiriamų asignavimų panaudojimas, ne visada pakankamai aišku, kokios konkrečios veiklos finansuojamos ir kokią visuomenei reikšmingą rezultatą jais siekiama sukurti. Dėl to sunku įvertinti, kurių išlaidų galima atsisakyti, kurias sumažinti ir ar papildomas finansavimas yra pagrįstas. Biudžeto skaidrumą turi užtikrinti ne dokumentų ir rodiklių skaičius, o galimybė atsekti ryšį tarp skiriamo euro, konkrečios veiklos ir pasiekto rezultato.

⁷ Valstybės duomenų agentūra. "Rodiklių duomenų bazė." Oficialiosios statistikos portalas. <https://osp.stat.gov.lt/lt/statistiniu-rodikliu-analize?hash=a91a1eff-1b1f-4457-864d-41a0d18e540b>

⁸ Elektroniniai valdžios vartai. "Informacijos apie institucijų teikiamas paslaugas skelbimo VIISP portale paslauga." Atnaujinta 2026 m. rugsėjo 10 d. <https://www.epaslaugos.lt/portal/content/1256>

⁹ Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija. "Viešosios paslaugos." Atnaujinta 2026 m. rugpjūčio 4 d. <https://vrm.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/viesasis-administravimas/viesosios-paslaugos/>

¹⁰ Valstybės kontrolė, „Ar pasirengta priimti sprendimus dėl administracinių ir viešųjų paslaugų teikimo pertvarkos?“, Valstybinio audito ataskaita, 2017.

Lentelė 3. Lietuvos kultūros tarybos (LKT) pavyzdys

2026 m. LKT numatyta 22,75 mln. eurų valstybės biudžeto asignavimų, iš jų 997 tūkst. eurų darbo užmokesčiui¹¹. Išlaidos nėra išskaidytos taip, kad būtų galima nustatyti, kiek kainuoja atskiros veiklos – pavyzdžiui, 160 ekspertų paslaugos, informacinės sistemos modernizavimas ar institucijos komunikacija. Todėl iš veiklos plano negalima įvertinti, kokia 22,75 mln. eurų biudžeto dalis tiesiogiai pasiekia kultūros ir meno projektus bei kūrėjus, o kokia tenka finansavimo administravimui ir kitoms veikloms.

Tarp penkių LKT prioritetinių veiklų numatyta ir „savivaldybėse vykstančių kultūrinių procesų viešinimas ir teigiamo įvaizdžio plėtra“. Jos rezultatas matuojamas 15 paskelbtų straipsnių ir pranešimų skaičiumi. Veiklos plane taip pat numatytas „Lietuvos kultūros tarybos žinomumo visuomenėje vertinimas.“ Valstybės institucijų komunikacijai skirtos lėšos turėtų būti naudojamos informacijai, kuri reikalinga asmeniui pasinaudoti valstybės paslauga, įgyvendinti savo teisę ar pareigą. Tačiau reputacijos, žinomumo ar „teigiamo įvaizdžio“ kūrimas neturėtų būti mokesčių mokėtojų finansuojamas tikslas – jie turi būti kokybiško darbo padarinys.

Finansavimo tęstinumas neturėtų būti grindžiamas vien tuo, kad priemonė buvo finansuojama ankstesniais metais. Valstybės kontrolės auditai rodo, kad daliai priemonių trūksta net pirminio poreikio pagrindimo, kitais atvejais nepasiekiami tiesiogiai numatyti rezultatai, o kai kur nėra pakankamai duomenų įvertinti, ar skirtos lėšos apskritai davė laukiamą poveikį. Tokiais atvejais finansavimas turėtų būti ne automatiškai pratęsimas, o iš naujo pagrindžiamas:

- Iš 28 Valstybės kontrolės vertintų finansavimo priemonių tik 6, arba 21 proc., buvo pagrįstos poreikio analize ir turėjo aiškų ryšį tarp problemos, priemonės ir rezultato. Baigtų priemonių poveikis sistemingai apskritai nebuvo vertintas¹².
- Valstybės kontrolė patikrino 14 užbaigtų pastatų atnaujinimo projektų. Net 11 iš 14 nepasiekė sertifikatuose deklaruoto šilumos energijos sutaupymo, o faktinis sutaupymas juose buvo vidutiniškai 40 proc. mažesnis nei deklaruotas. Valstybė faktinio energijos vartojimo po renovacijos sistemiškai nestebėjo¹³.

¹¹ Lietuvos kultūros taryba. *Lietuvos kultūros tarybos 2026 metų veiklos planas*. 2026. [PDF](#)

¹² Lietuvos Respublikos valstybės kontrolė. Viešųjų pastatų energinio efektyvumo didinimas. Veiklos audito ataskaita, 2026 m. rugsėjo 15 d. <https://www.valstybeskontrolė.lt/LT/Product/24418/viesuju-pastatu-energinio-efektyvumo-didinimas>

¹³ Lietuvos Respublikos valstybės kontrolė. Verslo inovacijų skatinimo sistema. Veiklos audito ataskaita, 2026 m. rugsėjo 2 d. <https://www.valstybeskontrolė.lt/LT/Product/24414/verslo-inovaciju-skatinimo-sistema>.

- Darbo rinkoje 2025 m. dalyvavo 30,5 proc. darbingo amžiaus negalią turinčių asmenų, 0,34 proc. punkto mažiau nei 2024 m., nors priemonėms išleista 79 mln. eurų¹⁴.

Jeigu priemonės poveikis neįrodytas, jos rezultatas sistemingai nepasiekiamas arba nustatomi reikšmingi jos pagrindimo ar įgyvendinimo trūkumai, ankstesnių metų asignavimai neturėtų būti automatiškai perkeliama į kitų metų biudžetą. Tokiu atveju asignavimų valdytojas turėtų iš naujo pagrįsti priemonės poreikį, rezultatą ir pasirinkimą ją tęsti vietoje alternatyvų. Nepavykus to pagrįsti, finansavimas turėtų būti mažinamas arba priemonė atsisakoma.

Išvados ir rekomendacijos

- **Sparčiau įveiklinti valstybinę žemę ir realizuoti valstybės funkcijų vykdymui nereikalingus sklypus.** Spartinti neįregistruotos valstybinės žemės suformavimą ir registravimą, kad ji galėtų būti nuomojama, parduodama ar panaudojama investicijoms pritraukti.
- **Įvertinti valstybės nekilnojamojo turto poreikį ir sparčiau atsisakyti perteklinio NT.** Institucijos turėtų pagrįsti, kiek turto joms iš tiesų reikia funkcijoms vykdyti, o perteklinis turtas turėtų būti realizuojamas rinkoje. Tai mažintų jo išlaikymo sąnaudas ir leistų kapitalą panaudoti produktyviau.
- **Listinguoti ir parduoti daugiau valstybės valdomų įmonių akcijų.** Valstybė galėtų pritraukti privataus kapitalo ir didinti įmonių skaidrumą bei atskaitomybę, išlaikydama kontrolinį akcijų paketą ten, kur tai būtina. Savivaldybių įmonės turėtų atsisakyti veiklų, kurias gali vykdyti privatus sektorius.
- **Laikytis daugiamečio biudžeto planavimo logikos ir nuo anksčiau patvirtintų 2027 m. asignavimų nukrypti tik išimtiniais atvejais.** Reikšmingi pokyčiai turėtų būti pagrįsti aiškiomis priežastimis ir numatomais papildomo finansavimo rezultatais. Prioritetinėms sritims reikalingas lėšas pirmiausia reikėtų rasti perskirstant iš mažesnio prioriteto sričių, o ne didinant deficitą.
- **Skaitmenizaciją ir funkcijų peržiūrą paversti realiu valstybės išlaidų mažinimu.** Skaitmenizuojant procesus turi būti peržiūrimas pareigybių ir atliekamų funkcijų poreikis, tikslingumas ir skaidrumas. Jei viešojo valdymo pareigybių skaičius šiemet būtų lygus 2019 m. buvusiam pareigybių skaičiui, valstybė darbo užmokesčiui galėtų

¹⁴ Lietuvos Respublikos Vyriausybė. Pagrindinių rezultatų valstybės veiklos srityse ataskaita 2025. <https://lrv.lt/media/viesa/saugykla/2026/6/KW0jEUBezam.pdf>.

sutaupyti net **246,7 mln. eurų**. Sutaupytos lėšos turėtų būti nukreipiamos prioritetams finansuoti ir deficitui mažinti.

- **Neindeksuoti finansavimo inertiškai.** Jeigu priemonė nepasiekia jai nustatyto rezultato, jos finansavimo tęstinumas turi būti iš naujo pagrįstas, o neveiksmingos ar nepasiteisinančios priemonės – pertvarkomos arba jų atsisakoma. Valstybės kontrolės pavyzdžiai rodo, kad daliai priemonių trūksta tiek poreikio pagrindimo, tiek sistemingo poveikio vertinimo.
- **Strateginiuose veiklos planuose aiškiau konkretizuoti, kam naudojamas finansavimas ir kokio rezultato siekiama.** Dabartiniuose planuose kai kur neįmanoma nustatyti atskirų veiklų kainos ar įvertinti, kokia asignavimų dalis tenka tiesioginei veiklai, o kokia – administravimui. Tai apsunkina sprendimus, kurių išlaidų galima atsisakyti ar kurias verta mažinti.